

PRZEDMIOTY, PRAWIDŁA, SYNERGIA

Przedmioty w artystycznej wypowiedzi bezprzedmiotowego przedstawienia

„Sztuka przemawia specyficznym językiem od rzeczy do duszy”¹.

(Wassily Kandinsky 1912 r.)

Przedmioty to coś więcej niż tylko rzeczy, przedmioty to świadectwa, które kryją w sobie bogactwo tego świata i doświadczeń człowieka. Aby je docenić, trzeba spróbować zrozumieć ich relacyjność i prawidła, które te przedmioty konstytuują.

Poprzez rzeczy wyrażamy swoją osobowość, a niektóre z nich nas kształtują. Określają naszą przynależność, zdradzają nasze poglądy, status społeczny, wyrażają nastroje i upodobania. Kultura materialna dostarcza podstaw dla ludzkiej egzystencji, nie tylko w celu zaspokojenia zwykłych potrzeb biologicznych, ale również stosunków z innymi i z sobą samym. Tak rozumiana obiektywizacja to rodzaj dialektycznej zależności między podmiotami a przedmiotami, w której nie ma miejsca na jakąś granicę oddzielającą osobowość od świata zewnętrznego. Rzeczy odgrywają istotną rolę w konstytuowaniu tożsamości jednostkowych i zbiorowych. To czym jest człowiek „na zewnątrz” jest rodzajem odzwierciedlenia jego „wnętrza”, zaś z drugiej strony jego „wnętrze” jest odbiciem, tego co „na zewnątrz”. Możemy to zaobserwować jedynie wtedy, gdy postrzegamy osoby wraz z jego elementami otoczenia, w tym rzeczami.

Prawidła to zasady regulujące i konstytuujące różne zjawiska. To rodzaj narzędzi i metod, które zarazem umożliwiają i ograniczają działanie w zakresie możliwości swoich zastosowań. W całym gąszczu prawideł, znormalizowanych determinacji łatwo zagubić indywidualność. Do celów mojej pracy postanowiłem przeanalizować prawidła konstytuujące przedmioty sztuki jako dzieła i zastanowić się co jest istotą fenomenu sztuki na tle jej historycznych przemian. Analiza przedmiotu i mechanizmów sztuki doprowadziła do określenia jej punktów zerowych. Od przedmiotów i obiektów sztuki, przez antysztukę aż do samego podmiotu, bezpośredniego spotkania twórcy i odbiorcy. Można byłoby powiedzieć, że momenty graniczne wyczerpały możliwości rozwoju dla sztuki. Należy jednak pamiętać, że szeroki wachlarz możliwości w postaci narzędzi i metod jakie pozostawiły nam te doświadczenia, to nieograniczony warsztat dla kreatywnej działalności człowieka. Rozbicie i dekonstrukcja formy, umożliwiły analizę wnętrza, ukazując jej strukturalną budowę. Teraz struktura sztuki w naturalny sposób zwolna porasta usystematyzowane formy ludzkiej działalności, wypełniając jej puste pola.

¹ W. Kandinsky, „O duchowości w sztuce”, s.125

Doświadczenia zbiorowe oraz indywidualne to dla mnie zbiór narzędzi i prawideł, które wchodzi w skład mojego warsztatu. To również historie człowieka ukryte za przedmiotami. Możemy je poznać wykraczając poza funkcje ich użytkowych znaczeń. Stanowią one oryginalną mozaikę mojej osobowości. Pod powierzchnią tych doświadczeń rozpościera się byt, który jest ich podstawą. Sztuka jest nieustającą podróżą do źródeł i odkrywaniem tych tożsamości. Nie potrzebuje pojęć i uogólnień, które z definicji ograniczają jej rozwój i artystę. Potrzebuje działania zmierzającego w kierunku swojego źródła, w którym łączą się wszystkie drogi.

Celem moich badań jest określenie punktów styku elementów rzeczywistości i ustalenie wspólnej dla nich podstawy. Poszukuję rudymenarnych praw konstytuujących przedmioty, aby zrozumieć ich relacyjne związki z człowiekiem. W pracy wykorzystałem przedmioty warsztatu szewskiego. Kopyta i prawidła, które służą jako wzorce do formowania i utrzymania kształtu butów, przedmiotów przylegających do ciała. Prawidła to również zasady ogólnie funkcjonujące w życiu człowieka. Głównym punktem kompozycyjnym mojego układu jest „Kopyto”. To potoczna nazwa kowadełka szewskiego. Postanowiłem powiększyć to narzędzie, w celu przeniesienia go do wymiaru abstrakcyjnych postrzeżeń. Przeskalowanie ma zadanie wzmocnić oddziaływanie formy na widza i podkreślić jego wartości przestrzenne. Kowadełko spełnia rolę podstawy do podbudowy obuwia, kolejnego punktu granicznego, styku buta z ziemią. Te miejsca graniczne w dialektyczny sposób wpisują się w treści podjętej przeze mnie problematyki.

Przedmioty usprawniają czynności i komunikację pośrednicząc w relacjach między ludźmi i współtworzą przestrzeń życiową człowieka. Stanowią wartość i jakość naszego otoczenia, które nas kształtuje. W rzeźbie poszukuję odpowiedniej formy do wyrażenia wspólnej, fenomenalnej przestrzeni życia. Rzeźba skupiła moją uwagę na przedmiocie i jego relacyjnym związku z podmiotem. W tej relacji dostrzegam niezliczoną ilość osób i doświadczeń, które odcisnęły swój ślad.

Mikołaj Jerczyński